

PAIR
ARMENIE
CORRE.

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅՆՈՐԳԱԳՐԱԳԻՐ

Ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած չէ, ամբողջ 13րդ շրջանի (97օգոստ.—98յունիս) բաժնորդագրին է 20 ֆր. կանխիկ, կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2½ ֆր. հաշուելով և 1898յունիս ամսէն անդին չանց-եցելու պայմանով։
Նամակ և ծրարագէտք է դրկել հետեւեալ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France).

ԺԳ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 42

1898 ՓԵՏՐՈՒՍՐ 2

1898 ՅՈՒՆԻՍԻՍ 21 (Հ. Յ.)

ՉՈՐԴՈՐԴՈՐԴ

Կը հրատարակուի Իշ. Երթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կա-
նասմամբ կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները։ Պար-
տաւոր չէ վերագրածունել չհրատարակուած ձեռագիրները։
Մանուշակներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։
Մանուշակն 1 միջակ գիրը 1 սանդիկ կարծէ. 1 քաղաքի 2 սանդիկով։
Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la
Rédaction : Rue Fortia, 7.

ԲՈՎԱՆԳԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ

Նամակ Պոլիկարիակն (Վառնա).—Նա-
մակ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն
(Նիւ Եորք).—Նամակ Եգիպտոսէն (Գա-
հիբ).—Հայերի Ռուսիա.—Մեծ պետու-
թիւնները, թիւերիս Եւ Յունաստան.—
Մայրաքաղաք-Աթինի գործերը.—Արտա-
սանմանի լուրեր.—Մանուշակներ։

ՆԱՄԱԿ ՊՈԼԻԿԱՐԻԱԿՆ

Վառնա, 11/23 յունվար 98
Վառնա՝ իբր զլիւսաւոր կեդրոն և
ապաստանարան թիւրքի 96ի ջարդե-
րէն փախող Հայ գաղթականութեան,
տակաւին իր մէջ կը պահէ յեղափո-
խական գործիչներու թափմով մը,
որ կընար դարձեալ բանակի մը երե-
ւոյթն ունենալ, եթէ գտնուէին Հա-
յաստանի մէջ։

Միշտ միևնոյն յանկերգն է, որ
կերգուի. միևնոյն դէմքերն են, որ
կաշխատին այսպէս թէ այնպէս յա-
ջողնել իրենց դիրք, որ միայն և յա-
ւէտ իւրաքանչիւրն իր կուսակցու-
թեան դաւանանքները քարոզելու և
գրամ հաւաքելու մէջ կը կայանայ։

Նազարբէգ կը լուծէ իրեն մասնա-
ճիւղը և նոր մը կընտրէ ի խնդիր
թերեւ այն հին փառքերուն, որոց
մէջ երկար տարիներ լողաց, օգտուե-
լով ժողովրդական անպայման և ան-
գիտակից համակրանքէն։

Դաշնակցականներ ալ ևս յուսա-
հատած իրենց ուժերով համակիր
արձագանքը լսելէ այս նահատակ-
ուած ժողովրդեան մէջ, կերկայ թէ
կուղին այս անգամ իրենց համակրող-
ները տեղաւորել ազգային պաշտօն-
ներու մէջ և այդ կերպով բանել ու
պահպանել հաղթաւոր դիակներու
վրայ իրենց հաստատել ուզած ժողո-
վրդականութեան մը խախտում հիմե-
րը։ Տեղ մը թաղականութիւն և ու-
րիշ տեղ մ'ալ ընթերցարան ձեռք
անցունելու համար ըրած ապարդիւն
ցոյց ու փորձերն հաստատեցին թէ
պ. Դաշնակցականներ երէկուան ան-
տարբերները չեն իմասին ազգային
գործ ու պաշտօններու և թէ գիտեն
ի հարկին ապակեղորոնացեալ անպա-
տասխանատուութեան մը փոխելով
տեղոյն և պարագային համեմատ ի-
րենց շապկներէ, հետեւի աւելի ճիւղն
ու վարպետ քաղաքականութեան մը։
Եւ ժողովուրդն որ կը նկատէ նորա-

նոր աղէտներու համար սարքուած
պարզ ձեռնածու թիւները, կը ցուցնէ
սոսկալի անտարբերութիւն մը։ Ըն-
դարձական գործ ու խօսքեր ոչ մի-
այն չեն շահագրգռեր դինք, այլ և
զղուանք կազդեն և գրէթէ ամենու-
րեք «Աստուծոյ սիրոյն», ձգէ՛ սա պօշ
խօսքը» ֆրազով կը մկրատուին։

Ընդհանուր և անտեղի խանդավա-
ռութենէ մը յետոյ, պէտք չէ՛ որ
ինք ժողովուրդն սթափէր և սուտն
իրաւէն, կեղծն՝ անկեղծէն զանազա-
նելով աւելի փրկարար և աւելի խո-
հական ճանքու մը հետեւէր, ինչ որ
այսօր իր այս դատապարտելի սառ-
նութեամբ անկոխելի կը դարձնէ և
գրէթէ կը սպաննէ իրմէ ծնած, իր-
մով ապրած և իր ազատման միակ մի-
ջոցը նկատուած յեղափոխական
սուրբ գործը։

Եւ ո՞վ է յանցաւորն իրաց այս վի-
ճակին մէջ։

Անո՞նք, որ ուղղակի գործերը բե-
րին հասուցին մինչև հոս, թէ ինք
ժողովուրդը, որ անդիտակցօրէ՛ն ա-
նոնց ափին մէջ գնելով իր լուծային
հետ իր արեւն ալ, թողուց որ շա-
հագործուն և իր հայրենի երկիր
դառնայ ծայրէ ի ծայր արեան միա-
պաղաղ սովէան մը։

Պատասխանն առէք Մ'օնթէսքիէօ
էն ...

ՇԱՏՈՒՐ

Ն Ա Մ Ա Կ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՅՆԱԼ-ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ

Նիւ-Եորք, 19 յունվար 98

Նախորդ շաբաթ երեկոյ (յուն. 15)
ընդհանուր, մասնաւոր կամ կուսակ-
ցական ժողովները դադար առած
էին, տեղի տալով ինպատակ Հայաս-
տանեայց եկեղեցւոյ պայծառութեան
կարգադրուած երեկոյթի մը։ Նոր
հաղթաւորութիւնը՝ մի քիչ դրամ
զոյացնելու համար խիստ լաւ կերպ
մը խորհած էր — հանդէս մը տալ —
որ պէտք է ըսել թէ իր այս նպատա-
կին համար կատարեալ յաջողութիւն
մ'էր։

Ազգային եկեղեցւոյն համար էր։
Այդ կը բաւէ ամեն Հայի աղքատ և
մասնակից ընել իր սրտաբախտութե-
րն ու շահերն, հետեւի աւելի ճիւղն
ու վարպետ քաղաքականութեան մը։
Եւ ժողովուրդն որ կը նկատէ նորա-

րօկրամ) մը, որուն միացած էր զըր
կուած նուէրները աճուրդով ծախ-
լու գործողութիւնը, մինչև առաւօտ.
եան ժամը երկուք ու կէս տեւելով
վերջ տուաւ հանդէսին։

Երկու տարիներէ հետէ սա առաջին
հանդէսն է որ տեղի կունենայ, ուր
կը համախմբին գաղութի ամեն դա-
սակարգերը։ Կոտորածներէն վերջ,
Հայկական միութեան առած դադա-
րը — երկա՛ր դադարը — և թանգա-
րանի միութեան պահ մը կաղալը
վերջ տուած էին Նիւ-Եորքի մէջ շը-
քեղ հանդէսներին, որոնք մեր օրա-
ցոյցին մէջ նշանակելի օրեր բռնած
էին։ Բայց կոտորածները, անողո՞ք
կոտորածները ...

Գանի կը հիննանք այս երկրին մէջ,
այնչափ ալ կը յեղաշրջուինք անհա-
ւութեան. (այս երթագրութիւնն առ-
այժմ կը սեղմնէ վերայիշեալ հանդի-
սավայրին մէջ, չուզելով ընդհանուր
ժաւալ մը տալ, մտքերը բոլորովին
չվրդովելու համար)։ Օր օրի նրբա-
նալով, տեղական ձեւերին հակելով, կը
կորսնցնենք մեր ուրոյնութիւնն ու
մեր ձեւերն որոնք ինքն ըստ ինքեան
համեղութիւն մը ունին։

Ճի՛շտ յայտադիր մը 13 հատուած-
ներով չկրցաւ հանդէսը յանկուցիչ և
գրաւիչ ընել. չկար եռանդուն ոգևո-
րութիւնը, չկար բնազդային ուրա-
խութիւնը, զոր շատ ատեն փոքրիկ
հանդէսներու մէջ ժողովուրդն վայե-
լած է. ամերիկանացեալ (Americanized)
էր ամեն ինչ բայց ամերիկեան եղած
չէր. արտասանութիւնք, երգ (չկար),
երաժշտութիւն, զաւեշտ կային խաղեր
մեծաւ մասամբ տեղականին յարմար-
ցուած էին և տեղը չէր առած, բայց
մի քանի եղական կոտորներէ որոնք
քիչ շատ յաջող անցան. չկար հայե-
րէն երգ մը, պակաս էր «արեւելեան
նուագ»ը, չունէինք հայերէն զաւեշտ
մը. և վերջապէս չկար հայերէն գէթ
խօսակցութիւն մը. նուէրներն ա-
ճուրդի գնելու արարողութեան առ-
թով գտնէ, զոր Տիար ատենապետը
կատարեց, իր բնածիր զուարճաւա-
նութիւնները հանդէսին միւթթարա-
կան կողմը պիտի լինէին. գթաբաղա-
բար այն ալ անդիւրեղէնի թարգման-
ութեամբ էր այս իրիկուն։

Հայկական երգեր, զաւեշտ, երա-
ժշտութիւնք սկսած են կոպիտ երևիլ

մեզ և կամ կը զգանք ալ թէ այդ
ճիւղերին յարմար աղէկ արուեստա-
ւորներ չունինք. ամօ՛ք կը համարինք
երեան բերել օտարին առաջ — որք
երբեմն կը գտնուին մեր համախմբու-
թեանց մէջ — մինչդեռ Հայերի խու-
ռըն բազմութիւնը հոգեկան թրթիւռ
մը կը զգայ և իր հայրենի յիշատակ-
ներով կը յափշտա՛ուի երբ կը լսէ ա-
մեն ինչ իրեն խիստ ծանօթ ձայնե-
րով։ Այսպէս Ամերիկացի մ'ալ, եւ
թէ չըսենք հաճոյք մը կը զգայ, գէթ
հետաքրքրութեամբ պիտի լսէ և դի-
տէ մեր ձայներն ու ձեւերը, իրեն հա-
մար նորութիւն մը ըլլալով, քանի
մը անգամ տեղական թատրոններ և
նուագահանդէսներ յաճախող Հայ մը
կընայ զգալ մեր հանդէսներին մէջ ի
գործ դրուած ամերիկեան կերպերին
անկատարութիւնը և չախորժիլ ա-
նոնցմէ. ո՛ր կը մնայ որ Ամերիկացի
մը կամ Ամերիկահի մը պիտի սիրէր
այդ։ Այսպէս մեր այս տեսակ հան-
դէսներէն ո՛չ մեք և ո՛չ օտարը կըր-
նայ համ մը, հոտ մը առնել։

Կարծեմ թէ — անշուշտ անանկ ալ
է — աւելի աղէկ է, որչափ կարելի
է, մեր հանդէսներին մէջ մեր լեզուով
և եղանակներով խօսիլ, երգել և
նուագել և օտարները թող գիտնան
թէ մենք լեզու, երաժշտութիւն և
բանաստեղծութիւն ունինք, թէ և
չենք կրցեր զայն աղէկ ներկայացը-
նել, քան թէ հասկնան թէ՛ բան մը
չունինք և ամեն ինչ իրենցմէ պարտ-
քով կ'առնենք։

Նկատելով այսպիսի հանդէս մը
կարգադրելու համար եղած ծանր աշ-
խատանքները կարգադրիչ մասնա-
խմբի կողմէն, պարտք կը համարինք
յայտնել թէ երբեք մեր դիտաւորու-
թիւնն եղած չէ իրենց աշխատանքը
նսեմացնել և կամ թէ յայտադրին
մէջ մաս ունեցողներ ծառայութիւնը
չճանչիլ. ամեն պարագայի մէջ գնա-
հատուելու արժանի են իրենց յանձն
առած ձրի աշխատութիւնները։ Մեր
տեսութիւնն այսպիսի ծանր աշխա-
տութիւններն ապագային համար ա-
ւելի արդիւնաւորելու նպատակով է։

Գաճիքէ, 10/22 յունուար 98

Մեռելաբաղի ու ամուսնութեան խնդիրներն որոնք վերջերս յուզուեցան տեղական մամուլին մէջ, նոր խնդիրներ չեն. նոյնպէս նոր չէ նաև խոնարհութիւն ու հաւատարմութիւն քարոզող Բըրիտոսի եկեղեցւոյն աթոռներն, թուով ու գնով դասաւորելէ վերջ, մասնաւորներու յատկացնելու կողմ, անհեթեթ գաղափարն, որ՝ ինքնին որչափ այսպէս չեն լինէին, անչափ գովելի, անչափ գեղեցիկ ու հաճոյ թուած էր մեր գործող զեկն ստանձնող, մեր հայէն խաղար չունեցող մեծապատիւ էֆէնտիներուն: Ինչպէս միւսներն, այդ ևս փորը կուշտ վսեմաշուքի մը ընդդէմ յղացուածն ու արտադրութիւնն ըլլալուն, կուշտ պիտի տրուէր սիրայ յօքմասի մը նման քաղցրահամ, եթէ բարեպաշտ ազգայինք կուշտուէր զեկններու պուկը պիտի չը բռնէին ժամանակին և վրայ չգային զըւարճարան չարածիններու տեղի ու արդարացի չաղիւղութիւններն թէ Աղաներ, քանի որ արժանի կը դառնէր Աստուծոյ տաճարը խորվական թատրոնին յարմարեցնել, հաճեցէ՛ք պ. Պէնլանի կատարելագոյն խումբն ալ հրաւիրել հոն: Մի՛ մոռնա՛ք միանգամայն լանկալիք պիտի վերածնելու անհրաժեշտութիւնը: Ձեր բոլոր հոգն ու մտածումը չա՛նք չէ՞. ահաւասիկ չահու անսպառ աղբիւրներ, և այլն:

Բայց դժբաղդարար միւս խնդիրներն խաղաղ բառերով, կամ միջին կէտի մը յանգեցնելու միջոց մը երբեք չխորհուեցաւ:

Ձեզ ահա՛ երիտասարդներ, որոց իւրաքանչիւրն ամենադառն զրկանաց մէջ փոքրիկ խնայողութիւն մը ընելու յաջողած, կը փափաքէ ընտանիք մը կազմել: Առանց մտաբերելու պատկառութեան արդի պայմաններուն անողորմութիւնն ու ըստ այնմ նախապատրաստուելու, նա իր կարեաց համեմատ՝ կը սարքէ երկու, եւրեք խցիկներէ բաղկացեալ յարկիկ մը, կառնէ ձեռքն մէկ երկու ոսկի և կաճապարէ Կրօնական ժողովէն շնորհ հայցելու:

— Օ՛, այդ քիչ է, կըսեն:

— Ո՛րչափ կուգէ՛ք:

— Եթէ եկեղեցին պիտի պատկուխ, առնուազն տաս երկու ոսկի, եթէ տունը, ութ ոսկի:

— Կը խնդրեմ... կարողութիւնս չը ներեր...

— Չըլլա՛ր...

Խեղճ երիտասարդն կը դառնայ ետ, եթէ խոհմէ է, կը յետաձգէ ամուսնութիւնը. եթէ տաք գլուխ, Խրդիներու դուռը կը բախէ անմիջապէս: Կան ալ որ փոխառութեան կը դիմեն և այսպիսեաց երեսին — Պէ՛ մարդ, ստակ չունիս նէ, մի՛ ամուսնանար — պիտացողներ կը դըռնուին:

Բերե՛ք, աւելցուցէ՛ք ասոնց յար և նման տխուր դէպքեր որ կը կատարուին անդին, կնուէրներու շուրջ. իսկ փրկուած, տաճուկ յարկի մը տակ խշտիքի մը վրայ հոգին աւանդածի մը մի՛ մօտենա՛ք: Հոն եթէ չտեսնէ՛ք կաք ու կուր, չլսէ՛ք անէ՛ք ու նախատինք մեր վարչութեանց գլխուն, արանձնութեան մէջ անշարժ դիակի մ'առջև պիտի գգաք ու շնչէ՛ք ապականուած օդ մը:

Յիշե՛ք այս կարգի դժբաղդ մը: Նոր տարիէն շաբաթ մ'առաջ Գալուստ Գամպուրեան անուն պատեղութաւ երիտասարդ մը կը մեռնի եկեղեցւոյն մօտ, Աւագա՛յդէ՛ն Թաւադէ՛ն խանի մը մէկ խաւարամած սենեկին մէջ: Հակառակ արտադրական պահին երկոյս աղբարարութեան, Գալուստ մեռած վայրկեանէն երկու օր յետոյ կը թաղուի ուսած ու հոտած: Ար-

ժանապատիւ օլանագ քահանայ կարգաւոր մը, բողոքողի մը յանցաւոր կը ներկայացնէ Առաջնորդարանի բարապետը, որ լուր չէ տուած իրեն. և բարապետը կարգարացնէ զինք. — Լուր ալ տայինէ, անձրեւի պատճառաւ կիճե չպիտի վերցնէին — ըսելով:

Եթէ Պարոնեան կենդանի լինէր, գերեզմանատեղիներու սղութեան ու մեռելաց թաղման անմատչելի ծախսուց պատկերացուցած այս ցուրտ տեսարաններէն սրտայոյզ, մէկ կողմէ պիտի՛ գնէր իր Երգիծարան գրիչն և — ան որ աղքատ է, իրաւունք չունի մեռնելու — եղբերգական գործով մը կրկնէր մեզ:

Խրդի բարեկամ մը, անդամ Խրդիներու Բարեգործ. ընկերութեան վարչական մարմնոյ և արկղակալ տեղական վերաբնիչ դատարանաց, տարիներ առաջ կըսէր որ իրենց ընկերութեան ննջեցելոց մասնաճիւղն արտօնուած է Հայ աղքատ ննջեցեալներն ևս իր հաշուոյն Հայոց գերեզմանատունը փոխադրել տալ, և թէ ընկերութեան ընդհ. ժողովոյ սոյն որոշումն Հայոց Առաջնորդարանին գերեզմանած է պաշտօնապէս:

Այն ատեն չէինք հետաքրքրուած հարցնել այդ հայասէր Խրդի ընկերութեան որոշման ու գերեզման հետեւանքներն. ի դէպ էր ուրեմն, Գալուստի ցաւով համակած, տեղեկանալ մեր բարեկամէն թէ արդեօք Հայոց Առաջնորդարանն պատուած է երբեք յիշեալ ընկերութիւնն Հայ աղքատ ննջեցեալներու սղակիր, թշուառ տէրերն կամ բարեկամներն անոր յանձնարարելով:

Ձէնք սխալած. ինչ որ կսպասէինք լսել լսեցինք: Ընկերութիւնն Հայ աղքատ ննջեցեալ մը վերցնելու տխուր դժուրեհանութիւնն չունենալէ զատ, ի պատասխանի իր գերեզմաններէ՝ գէթ ի յարգանս ձեռնարկուեցին թեան՝ պարզ չնորհալիւց թուղթ մ'ալ չէ ստացած:

Արժանապատուութեան խնդիր յա՛րուցուած է անպատճառ Առաջնորդարանի մէջ, այնպէս չէ՞:

Գիտե՛լ. խնդրե՛լ իրենց մեռելները թաղող Խրդիներէն որ գան Հայ ննջեցեալ մը ի գերեզմանատուն փոխադրեն: Արդարեւ ի՛նչ ամօթ բան իր անկած հայրենիքն վերականգնելու գաղափարով տոգորուելու չափ յառաջ դացած ազգի մը՝ բուրգերու ստորոտ աստիճաններէն գտած գաղթականութեան համար:

Ինչո՞ւ սակայն այդպէս խորհողներն կը հակասեն չորոնելով գաղթականութեան պատիւն և խանութու մէջ: Ո՞չ ապաքէն հայ քահանայի մը ուղեկցութեամբ սուրացող մեռելակիր կառքի մը ետեւ թողած գաղափարութիւնն աւելի մեծ արատ մ'է գաղթականութեան ու ամբողջ ազգին: Եթէ բարապետ մը կը մեղանչէ իր պարտաւորութեանց դէմ, ինչո՞ւ չեն ձանրեր զանի՛ իսկ եթէ կանձրեւէ և փափակեցելի քահանայ մը չբարեհաճիր ժամէ մը վերջ փոխել վերարկուն, անհնա՞ր է միթէ՛ մեռելն զրկել չուտով գերեզմանատան մատուռն և չոր եղանակին երթալ կարգը կատարել ու թաղել:

Այն, արժաթափութիւնն, ինչե՛ր չեն ըներ դու. հարուստի մը դադաղին առջևն վարդապետ, տէրտէր մինչև ծուկն աղմաթաթախ քաղցնել կուտաս. իայց չքաւոր անչնչացած էակ մը զգուշանալով Մարի Մինի մէկ փողկից անկիւնը կը նետեն մարդկային կերպարանքէ բոլորովին դուրս հանած:

Այս առթիւ աղաչանք մը տու Հայոց Բարեգործական ընկերութիւնն, որ Խրդիներու Բարեգործականին նման, տընանի ննջեցելոց Մասնաճիւղ մը հաստատելու կարիքն ուղարկութեան առնելով, լրացուէ՛ այդ գգալի պակասը:

Ա.ԳՈՒՆԱՐԴ

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Մեզ կը հաղորդեն Թիֆլիզէն հետեւեալը.

Տիար Խորէն Խորիմեան բոլորովին անպարտ արձակուած է, առանց սակայն յայտնուած լինելու թէ ի՞նչ յանցանքի համար իրեն ձերբակալած էին (1): Իսկ Թիֆլիզի բանտին մէջ գտնուող վանեցի երիտասարդները դեռ կը հսկեն այնտեղ:

Վեհափառ Հայրիկը մտադիր է Թիֆլիզի վրայով գնալ Բագու և դրա համար էր որ իր եղբորորդի Տիար Խորէնին հրաման տուեր էր Թիֆլիզ մնալու և իրեն սպասելու:

Վեհափառ Հայրիկին առժամանակեայ դիւանապետ նշանակուած է կորին վարդապետը, փոխանակ Նահապետ վարդապետին որ վաճան վարդապետին հետ մէկտեղ Ռոստով աքօր զրկուած է կառավարութեան կողմէն, անյայտ պատճառներով:

— «Մշակ» իմէջ կը կարդանք հետեւեալը.

Չորեքշաբթի, յունուարի 7ին, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հրաւիրւած էր ճաշի կողկասեան կառավարչապետ իշխան Գրիգորին մօտ: Ճաշին ներկայ էին Թիֆլիզի թեմակալ առաջնորդ արքեպիսկոպոս Սուրենեան, կառավարչապետի օգնական Ֆրեզէ, կառավարչապետի դիւանատան դիրեկտոր Միլիկիւի, կառավարչապետի խորհրդի անդամ Պրիբիլ, Լէվիանի սինօդի պրօկուրօր Կանչելի, Թիֆլիսի և Երևանի նահանգապետներ՝ Բիկով և Կոմս Տիգրանհանգէն: Կաթողիկոսի թարգմանն էր աւագ ցեղօր Ա. Գրիգորեան: Ճաշին ներկայ էր և կառավարչապետի ամուսին իւստուհի Տի Գրիգորեան: Ճաշը տեւեց 2½ ժամ: Հետեւեալ օրը, յունուարի 8ին, Վեհափառ Կաթողիկոսը այցելեց Թիֆլիսի նահանգապետ Բիկովին:

— Ներկայումս քննվում է մի ծրարդիւր թիւրքահայ գաղթականներին հայրենիք վերադարձնելու մասին: Այդ նպատակով իւրաքանչիւր դադարեցած և առանձին անցադիր՝ ապահով տեղ հասնելու համար Այդ նպատակով մտադրութիւն կայ կազմել բոլոր գաղթականների մանրամասն ցուցակը: Յանկալի է, որ այն անձինք և հիմնարկութիւնները, որոնք ձեռքն հաս են օգնելու այդ գործին, նպաստեն լիակատար կերպով տեղեկութիւն տալու մեր երկրում ապաստանած գաղթականների մասին:

— Մեզ հետագում են Լէվիանի յիշ, յունուարի 9ից. «Միաբան Գալուստ Տէր-Մկրտչեանց շատ ծանր և ահաբալի հիւանդ է»:

— Թուովարի 2ին Պետերբուրգում տեղի ունեցաւ ժողովրդական լուսաւորութեան միութեւս կոմիտէի Գալիցովից Գրիգորեանի թաղումը: Թաղման ներկայ էին պետական խորհրդի անդամները, բոլոր միութեւսները, սենատորները և բարձրագոյն դասը:

(1) Տեսնել Արմենիա թիւ 33:

տանեաները, ինչպէս և բոլոր դպրոցական հաստատութիւնների ներկայացուցիչները: Առաւօտեան ժամը 10ին եկան Նորին Կայսերական Մեծութիւն Թագաւոր Կայսրը և Մեծ Խնայանքի Միւսայիլ Նիկոլաեւիչ, Կոնստանտին Կոնստանտինովիչ, Օլգա Նիկոլաեւնա պրինցը: Մայր Թագուհի Մարիա Ֆեօդօրօվնա ուղարկել էր մի մեծ պատկ կենդանի ծաղիկներից: Հոգեհանգստից յետոյ, երբ Թագաւոր Կայսրը և Մեծ Խնայանքը մեկնեցին, դադարը դուրս բերեցին հանգուցեալի բնակարանից: Առջից գնում էր հայոց հոգեւորականութիւնը իր երգեցիկ խմբով: Ներկայ էին բոլոր բարձրագոյն դասընտանները ու հանդիսականները խուռն բազմութիւն: Դադարը տարվեց հայոց գերեզմանատունը: Դադարի ետեւից գնում էր սգակիր կառքը Մայր Թագուհու պատկով: Գերեզմանատան եկեղեցում պատարագը վերջանալուց յետոյ կատարվեց թաղման ծէսը. դադարի վրայ դամբանական խօսքի Պետերբուրգի հայոց աւագ քահանայ, իսկ յետոյ հանգուցեալ միւսայիլ խորհրդի անդամ Բասցովսկի մի համառօտ ճառով բնորոշեց հանգուցեալին իբրեւ Թագաւորի և հայրենիքի ծառայ, իբրեւ շիտակ մարդ և արժանաւոր քրիստոնեայ: Հանգուցեալը կտակել էր, որ իր դադարի և գերեզմանի վրայ պատկներ չդրվեն:

— «Արձագանք» իմէջ կը կարդանք որ Շամախի թեմի առաջնորդ Կեսարացի Այվազեան կարապետ եպիսկոպոսը յանկարծակի վախճանեց:

— Վեհափառ Հայրիկը որ Թիֆլիս կը գտնուի, այս տարի ինք անձամբ կատարել է ջրօրհնաց հանդէսը կուր գետին մէջ:

ՄԵԾ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, ԹԻՒՐԲԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Աթէնք գտնուող կրէտացի երեսփոխանները կրէտէ վերադարձած են, երեսփոխանական ժողովի գումարմանը մասնակցելու համար: Երթալէ առաջ, մի հանրագիր ուղղեցին Երկրիկոս իշխանին, յայտարարելով թէ ո՛րչափ մեծ ուրախութիւն պատճառած է կրէտացիներին, իր կառավարչական ընտրելութիւնը և վրաստահացունելով թէ կրէտացի ժողովուրդը անխախտ կերպով հաւատարմ պիտի մնայ իրեն:

— Կպօրէն հաղորդած են «Տէյ-լի Մէյլ»-ին. «Սուլթանն իմացուց Չարին թէ Երկրիկոս իշխանին կրէտէի կառավարչութեան ընտրելութիւնը այնչափ հակառակ է ազգային (ըսել կուգէ մահմետականների) ըզդացման և թիւրքիսի հեղինակութեան որ այդ առաջարկ չկրնար միջև իսկ նախարարական խորհրդի խորհրդակցութեան ենթարկել: Սուլթանը կը խնդրէ Չարէն որ օրթոտք կրօնին պատկանող մի թիւրքահայ տակ ընտրելի առաջարկէ և ինք ալ կը խոստանայ հաւանիլ անոր ընտրե-

դպրո-
նեկա-
ժամը
ան Մե-
և Մեծ
լակովի,
ՕԼ-
յը թա-
ուղար-
նի ծա-
յետոյ,
Մեծ իշ-
ը դուրս
սրանից,
ողկորա-
խմբով:
ստորիճան
կաններ
ը տար-
ը: Դա-
իր կառ-
ով: Գե-
տարագը
կց թաղ-
սմբանա-
հայոց ա-
հանգուց-
ամ Բա-
լ բնորո-
ագաւորի
և չիտակ
ստորեայ:
որ իր
պատկեր
արդանք
գեկնա-
կայակո-
եր է:
թիֆլիս
անձամբ
հանգեսը
ԵՐԸ,
ՍՏԱՆ
ի երես-
դարձած
ովի գու-
սը: Եր-
ուղղեցին
սրարելով
ն պա-
ր կառա-
և վըս-
ցի ժողո-
հաւատա-
ն «Տէյ-
իմացուց
ին կրէ-
տարեկու-
ագային
երի) ըզ-
կրկնակու-
ար միջև
զի խոր-
Սուլթա-
ր լուսոքս
ըբհայա-
և ինք ալ
ընտրե-

լիութեան: Չարը իմացուցեր է սուլ-
թանին թէ իր այդ ըսածներ իբրև
պատասխան չկրնար ընդունիլ:
Ֆրանսական դեսպան Տ. Բամպոն
ալ ստիպեց սուլթանին որ ընդունի
Երկրի իշխանի ընտրելիութիւնը.
բայց անոր դէմ ալ միևնոյն առար-
կութիւններն եղան: Սըր Ֆիլիք
Քլերքին ալ միջամտեց ինպատու Եր-
կրի իշխանին, բայց անոր միջամտու-
թիւնն ալ անյաջող եղաւ սուլթանին
համոզելու:
Իսկ միւս կողմէ, Աւստրիայի ար-
տաքին գործերի նախարար Կոլու-
խովսքի կոմսն իմացուցեր է վիեննայի
օսմանեան դեսպանին որ Աւստրիա
պիտի հակառակի Երկրի իշխանի
ընտրելիութեան, նմանապէս և Ալ-
մանիա որովհետեւ Երկրի իշխանին
կրէտէի կառավարիչ նշանակուիլը
պարզապէս ժամանակի մի խնդիր պի-
տի դարձունէ այդ կղզիի Յունաստա-
նի հետ միացուիլը:
Ատոր հակառակ, «Թայմը»-ի փա-
րկի թղթակիցն ալ կըսէ թէ Ալմա-
նիա Երկրի իշխանի ընտրելիութե-
ան համաձայնելու նշաններ սկսած
է ցոյց տալ. «Տէրութիւններ կա-
տարեալ համաձայնութիւնը, կըսէ,
բռնի պիտի պարտաւորցունէ Դրան
ղիմանելու»:
— Պէրլինի «Թակէպալա» լրագ-
րին հեռագրած է Կ.պոլսէն իր թըղ-
թակից. «Հօպէ փաշան որ առիչ ա-
ռաջ արմատական դեսպան Բատոլին
իշխանին հետ ունեցած անհամաձայ-
նութիւններին պատճառով թողու-
ցած էր թիւրքիսի ծառայութիւնը,
յանկարծ հոս եկաւ. ատոր այդպէս
անակնկալ կերպով գալուն հոս մեկ-
նութիւն կուտան թէ կապակցութիւն
ունի Աթէնքէն տարածուած այն լու-
րի հետ որ եթէ Յունաստանի Եր-
կրի իշխանը կրէտէի կառավարիչ
նշանակուի, թիւրքիսի ծառայու-
թեան մէջ գտնուող մի Ալմանացի զո-
րապետ անոր օգնական պիտի տրուի:
Հօպէ փաշան սուլթանին շատ հաճելի
եղած մէկն է և լուր կայ թէ թիւր-
քիսի պաշտօնէութեան մէջ պիտի վե-
րահաստատուի և Կրէտէի փոխկա-
ռավարիչ պիտի դառնայ:
Այսու ամենայնիւ, պաշտատկաննե-
րը բացարձակ հակառակ են կրէտէն
ունէ կերպով ձեռքէ հանելուն. ուրիշ
բան է եթէ գոնէ հողային փոխարի-
նութիւններ իրենց լինին մի ուրիշ
տեղէ: Տէրութիւններէ մին խոստա-
ցեր է եղեր այդպիսի փոխարինու-
թիւն մը տրուիլը թիւրքիսին:
— Աթէնքէն կը հեռագրեն յուն-
ուար 30ին թէ Լամիաէն (Թեսալիայի
մէկ քաղաք որ թուրքերէն Չէյթուն
կը կոչուի) տեղեկութիւն առնուած է
որ Սէյֆուլլահ փաշան 2000 զօրքի
զլուխն անցած 2 թնդանօթով գնա-
ցեր է Լազարինա գիւղը որ Թեսա-
լիայի մէջ թիւրքալի մօտ կը գտնուի
և ստիպել է զիւղացիներին տուրքե-
րը վճարել: Գիւղացիները կրակի
հարուածներով ընդունեցին թիւրք
զօրքերը: Ատոր վրայ կուր մը փըր-
թաւ. հետեւալ օր յարձակումը նո-

րէն սկսաւ: Հետեւեալը դեռ յայտնի
չէ:
ՅԱՅՐԱԳՈՅՆ-ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԳՈՐԾԵՐԸ
«Տէյլի Կրաֆիք» կըսէ թէ Ռուսիա
վերջնականապէս կը հաստատուի
Բօրթ Արթիւրի մէջ. թող չպիտի
տայ որ Բօրթ Արթիւրի և Վլատիմու-
թիքի միջև գտնուած երկրներն ու-
րիշի ձեռք անցնին: «Սադզէ» որ, կը
յարէ «Տէյլի Կրաֆիք», ամբողջ տա-
րին սառնոցէ ազատ եղող մի նաւա-
հանգստի պէտք ունի Ռուսիա. լաւա-
գոյնն այն կը լինի որ մենք անկեղծօ-
րէն վիճարանինք խաղաղական ովկի-
անոսին մէջ ամեն ժամանակ նաւերին
մատչելի եղող մի նաւահանգիստ իրեն
տրուելու խնդրին վրայ և ջանանք
Չինաստանի ամբողջութիւնը պահպա-
նելու մեր քաղաքականութիւն հա-
մաձայնեցունել Չարին Ծայրագոյն-
Արեւելքի մէջ ստացուածներ ունենա-
լու յայտնի պէտքն հետ:
— Սեւաստոպոլէն «Տէյլի Կրա-
ֆիք»-ի տրուած մի հեռագիր կիմա-
ցունէ թէ Սե Ժովի Ռուսական նաւա-
տորմը մէկ մասը չինական ջուրերը
կերթայ այժմ:
— Քիւսօ. Չէու ծովածոցին ամենէն
աւելի ներսերը գտնուող Չինոյի արմա-
նական պահականցի զօրքերէ մին
սպաններ են չինացի չարագործներ.
սպաննուածը «Քէպէր» զրահաւորի
Շուլց անուն նաւատորմէ: Ալմանա-
կան զօրքեր ցամաք ելան Չինո և
Քիւսօ Չէու:
— Շանկայիէն հեռագրած են «Տէյ-
լի Մէյլ»-ին: «Ալմանիացի ծովագե-
տը կը սպանայ խիստ միջոցներ ձեռք
առնել մի արմատիցի նաւատորմի Քի-
ւո Չէուի մօտ վերջերս սպաննուելուն
առթով»:
— Անգլիական լրագիրները Շան-
կայիէն մի հեռագիր հրատարակած
են թէ Բօրթ Արթիւր նաւահանգստի
չինական հրամանատարը իմացուցած է
անգլիական «Իմօրթալիթի» յաժա-
ւորակին որ նաւահանգստին մէջ գըտ-
նուող Ռուսական նաւերը ձօնկ լի եա-
մէնի (արտաքին գործերի նախարար)
մասնաւոր լոյլտուութեամբ եկած
են այնտեղ: «Իմօրթալիթի»-ի հրա-
մանատարը խնդրեց չինական հրա-
մանատարէն որ իր մարտանաւի հա-
մար ալ միևնոյն շնորհը խնդրէ հե-
ռագրով: Չինական հրամանատարը
հեռագրեց և թղթաւորութիւնը շնորհ-
ուեցաւ:
— Լուր կայ թէ Չինոյի մէջ Շուլց
նաւատորմէն դատ Ալմանացի ուրիշ նա-
ւատարներ ալ սպաննուել են Չինա-
ցիներէն: Բայց այդ լուր որ անգլիա-
կան լրագիրները տուած են, պաշ-
տօնապէս հաստատուած չէ դեռ:
— Շանկայիէն հեռագրած են «Տէյ-
լի Մէյլ»-ին. «Չոնկ լի եամէնը մի
գաղտնի հեռագիր զրկել է մի քանի
բարձրաստիճան պաշտօնեայնեքին, ո-
րոնց տեղեկութիւն տուել է թէ Ռուս
կառավարութիւնն իմացուցեր է չինա-
կան կառավարութեան որ եթէ քի-

ւո. Չէուի Ալմանիայի տրուել, Ռուսիա
ալ թալիէն. վաճառ կամ Բօրթ Ար-
թիւրը պիտի ուզէ: Այժմ 10,000
Ռուսական զօրք կայ թալիէն. վաճառ և
Բօրթ Արթիւրի մէջ բաժնուած: Ռուս
գործակալներ զրկուած են թիւն. Չէն
և չափոն, ածուխ և ուտեստ գնելու
համար: 60,000 պարկ ցորեն գնած
են: Հոս կը հաստատեն թէ Չինաստան
պիտի համաձայնի իր մաքսատուների
և երկաթուղիների տեսչութիւնը Ռու-
սերին յանձնելու:
«Տէյլի Մէյլ» կը կարծէ գիտնալ
թէ Ռուս կառավարութիւնը յաջողու-
թիւն գտած է Բէքլինի մէջ և թէ չի-
նական կառավարութիւնը կատարե-
լապէս վստահ չլինելով Անգլիայի խոս-
տովներին վրայ, տրամադիր կերակ
Ռուսիայի հետ ռաւարկութիւն մը
կնքելու, կարելի եղածին չափ քիչ
ճնշող պայմաններով: Միւս կողմէ ալ
որոշուած է կուրի տեղի չտալ Բօրթ
Արթիւրի և Լիւսօ Թընիկի մասին Ռու-
սիայի պահանջներին հակառակելով:
Դեռ չէ պարզուած այս կէտ թէ Թա-
լիէն. վաճառ առետրական ազատ նա-
ւահանգիստ լինելը Անգլիա իրօք իբր
անհրաժեշտ պայման առաջարկած է
փոխառութեան համար:
— Բէքլինի հեռագրած են յուն-
ուար 31ին. «Անգլիական մարտանա-
ւերին Բօրթ Արթիւրէն քաշուելուն
լուրը, ինչպէս նաև թալիէն վաճառ
իբրև առետրական նաւահանգիստ բաց
մնալուն վրայ պնդելէ յետ կեցած լի-
նելուն լուրը՝ անգլիական ազդեցու-
թեան և չահերին փնտասակար կը նը-
կատուին հոս կը կարծուի որ Անգլիայի
այդպիսի լինացք մը բռնելու պատ-
ճառն այս է որ չհաւատար թէ իրօք
դաշնագրութիւն մը կայ Ռուսիայի և
Չինաստանի միջև: Այսու ամենայնիւ,
չինական և Ռուսական կառավարու-
թիւններն այդ դաշնագրի գոյութիւնն
է որ իբրև պատճառ կը ներկայացու-
նեն Ռուսերին Բօրթ Արթիւրի նաւա-
հանգիստը գտնուելուն»:
— Բէքլինի արմատական դեսպանն
երբ իմացեր է թէ մի արմատիցի նա-
ւատար սպաննուած է Քիւսօ Չէուի
մէջ, դեսպանատան դրօշակը սուգի
նշանով կախել տուել է:
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ
Պոլսի արիւսեան հաղորդած են մեզի
յունուար 15/27 րոտով:
Մակեդոնիայի վերջին դէպքերին
հետեւեալով Պոլսի արիւս ապատանած
Մակեդոնացի Պոլսի արիւս թիւը
500ն անցած է մինչև այսօր: Անոնցմէ
150ի մօտ կը գտնուին Սօֆիա:
Մայրաքաղաքը և զլիւսաւոր քա-
ղաքները Ֆիլիպք, Վառնա, Ռուսուլ-
և ուրիշ տեղեր՝ մի թիւններ տեղի ու-
նեցան, բողոքելու համար թըրակա-
ն գաղանթութիւններին դէմ և խնդրելու
համար իրենց կառավարութեանէ որ
հարկ եղած տեղը զիմառներ անէ բա-
րենորդութեան գործադիր տալու
համար Մակեդոնիայի մէջ. իսկ եթէ
անկարող է այդ բանի, թող իշխա-

նութեան զեկն յանձնէ աւելի կորովի
ձեռքերի:
— Մարտի կողմէն ալ խնդիր մը
ծագած է Անգլիայի հետ. Թանճէրէն
կը հեռագրեն յունուար 31ին թէ ան-
գլիական «Քուրմալին» մարտանաւը
կուղէր գէնք և ռադամթերք հանել
ծովեղերքը. բայց մարտեան «Հա-
սանի» շոգենաւը արգելից իրեն: Ան-
գլիացիները կրակ ըրին. բայց Մա-
րտեցիներն ալ միևնոյն կերպով պա-
տասխանեցին և գրաւեցին անոնց մէկ
մակոյկը որին մէջ 3 Անգլիացի կային:
Մարտեցիները քանդեցին բոլոր այն
գիւղեր որոնք օտարականներին հա-
մակող եղած էին և բազմաթիւ մար-
դեր սպաննեցին: Վիճակին շատ
ծանրացած է հիմա:
Մարտեան կառավարութիւնը Ար-
քիսի մէջ 5 Անգլիացի բանտարկեց
որոնք «տիեզերական երկրախուզու-
թեան գործակալութեան» (Globe ex-
ploringe syndicale) մարդերն էին:
Չերքակալութեան պատճառն այս ես-
ղած է որ ատոնք ապօրինաւոր կերպ
պով առետուր կընեն եղեր: Այդ ըն-
կերութեան շոգենաւներէ մին փախեր
է դէպի Քանարեան կղզիները:
— Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն որ
փետր. 1ին ձիւնի սաստիկ բուք եղեր
է Նիւ Եորքի մէջ և Նիւ Յիւէկէտի
նահանգները: Ճանաչները և երկա-
թուղիները ձիւնով պաշարուել են և
և ճանրորդներն ստիպուել են թու-
ղուլ շոգեկառքներն որոնք ո՛չ առաջ
կրնային երթալ և ո՛չ յետ դառնալ:
Մասնաւորապէս նեղը միացեր են
Պոսթընի շրջակայները և նոյն լակ
քաղաքը որ գրօի հետ ունէ հաղոր-
դակցութեան զրկուել է: Ուշ առեւ
միայն հեռաձայնով իմաց տուել են
Ուսթըր թէ Պոսթըն ձիւնով պաշար-
ուել է բոլորովին:
Երկաթուղիների վրայ երթուելու
թիւնը դադարէ և երկու կամ երեք
հանրակառքներ (օմնիպիւս) միայն ե-
րկեցեր են վաշխկի ընդ փողոցներին
մէջ:
Ելեքտրական թրամուայների թե-
ւերը փրթելով ինկեր և 200ի չափ ձի-
սպաններ են որոնք Պոսթընի փողոց-
ներին մէջ փռուած միացեր են: Փե-
տր. 1ի Երեկոյին Պոսթընէն կրած
շոգեկառքներ գրէթէ ամենքն ալ ի-
րարմէ քիչ հեռու արգելուել միացեր
են և քաղաքին բոլոր փողոցները,
բացի զլիւսաւոր երկու փողոցներէն ո-
րոնք մասամբ մաքրուեցան, ուրօզ
չէր կարելի պտտիլ: Դեռ իմացուած
չէ որ անձի կորուստ եղած լինի:
ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
“ԱՐՄԵՆԻԱ”
ԺԳ ՇՐՋԱՆԻՆ
(1897 ՕԳՈՍՏՈՍ—ՅՑ ՇՈՒՆԻՍ)
Պայմանները դրուած են թերթին
ճակատը «Բաժնորդագրութիւն» վեր-
նագրին տակ:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒՅՈՐԱՅՈՅՑ

Արժ. Տ. Ղևոնդ քահանայ փառաբանի հրատարակած 1898 թուականի պատկերազարդ հայերէն և ռուսերէն ճարտ. ցոյցի (որի մասին խօսուած է Արմենիայի 35րդ թուին մէջ) պարզ տեսակէն ծախու կը գտնուի նաև Արմենիայի խմբագրատան մէջ: Գինն է մէկ ֆրանք:

Իսկ լաթակազմին համար որի գինն է 1 ֆր. և 50 սնթմ. և ոսկեզօծին համար որի գինն է 2 ֆր., պէտք է դիմել կալաց Արժ. հրատարակչին:

ՐԱՅՅԻՒՆ ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Շարունակում է բաժանորդագրութիւնը. —

1. « Սամուէլ » Հատոր Ա. Բ. և Գ.
2. « Դաւիթ բէկ » Հատոր Ա. Բ. և Գ. վերջարանով:
3. « Կայծեր » Հատոր Բ. լիակատար:

Երեք գրքերի բաժանորդագրինն է միասին 12 չիլինգ. լոյս տեսնելուց շուտով 1 անգ. ոսկի:

« Սամուէլ »-ը արդէն մամուլի տակն է և լոյս կը տեսնի Թուրքիայի ամսին: Բաժնիկի վաճառելի երկերն են՝

1. « Խենթ և Զալայեղդին » մի գրքի մէջ ամփոփուած. գինն է 6
2. « Խաչագողի Յիշատակարանը » չորս մասերը մի գրքի մէջ ամփոփ. 5
3. « Կայծեր » Հատոր Առաջին (սակաւածիւր) 4 1/2
4. « Վէպիկներ և Պատկերներ » Հատոր Ա. և Բ. 9
5. Խառնայի Մելիքութիւնները 4 1/2
6. « Զահրումար » վէպ 4 1/2
7. « Մինն այսպէս և միւսն այնպէս » պատկերազարդ վէպ 2
8. « Կայծերի կտակ » 2 1/2
9. « Տաճկահայք » 1

Բաժանորդագրութեան և վաճառելի գրքերի համար պիտի դիմել՝

Mme Raffi — 270, Uxbridge Rd. Shepherd's Bush, London W.

ԳՐԱԿԱՆ ԱՁԴ

Ոմանք իրենց հեղինակած կամ հրատարակած գիրքերէն կը շնորհակալուին խմբագրատան մէջ ծախուելու համար: Որպէս զի թէ՛ իրենք աւելորդ նեղութիւն կրած չին զրկելու համար և թէ՛ մենք առեւէ պատասխան մը իրենց գրելու համար, այդպիսի փափաք ունեցողները ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք հետեւեալ տողերին վրայ:

Նոր գիրք մը հրատարակողը նախ 2 օրինակ անկէ պէտք է շնորհակալուին խմբագրատան համար: Եւ ինչպէս որ խմբագրատան համար Արմենիայի մէջ « Նոր հրատարակութիւններ » վերնագրին տակ: Իսկ եթէ կուզէ նաեւ որ նոյն գրքէն ծախու գտնուի Արմենիայի

խմբագրատան մէջ, պէտք է որ մասնաւոր նամակով մը խմբագրուէ մեկ իր պայմաններ և մեր հաճութիւն ստանալէ յետոյ շնորհակալուին խմբագրատան համար: Եւ ինչպէս որ ոչ ոք չկան խէ մեկ այդպիսի գրաւաճառական յանձնարարութիւն անել, առանց մեր հաւանութիւն ստացած լինելու հակառակ պարագայի մէջ, իրենց շնորհակալութիւնը պատասխան տալու պարտաւոր չենք համարել մեզ:

Մեզ յայտնուելիք պայմաններն են.

1. Գրքին գինը քանի՞ է Մարտի մէջ ծախուելու համար: Եւ որովհետեւ ընդհանրապէս Մարտի մէջ գուրու գնանալ տեղերէ գնել կուզուին այդ գիրքեր, հարկ կը լինի Մարտի մէջ համար նշանակուած գինն վրայ աւելցունել նաեւ փոստի ծախքը:

2. Ի՞նչ զեղչ կը լինի խմբագրութեան համար եթէ կանխավճարով ուզենք գնել. և ի՞նչ զեղչ կը լինի եթէ յանձնարարութեամբ միայն ընդունիլ ուզենք (այսինքն ծախուածին միայն ստակը տալու, իսկ չծախուածը իր տիրոջ վերադարձնելու պայմանով փոստի ծախքերը տիրոջ հաշուին անցնելով):

ԽՆԱՅՈՐԱԿԱՆ ԳԱՆՁԱՆԱԿ ԱՐՄԵՆԻԱ ԼՐԱԳԻՐՆ

Արմենիայի շրջանի սկզբէն (օգոստոս) բաժնորդ եղած լինել և կանոնին համաձայն իրենց բաժնորդագրին 20 ֆրանգը կանխիկ վճարել փափաքողներին մի գիրքութիւն տուած լինելու համար, ահա մենք ծախու հանած ենք « Խնայողական գանձանակ Արմենիայի Արագրի »:

Այն անգամ երբ մարդ գիրքութիւն ունենայ արծաթ 50 սանթիմոնց մը (10 սէնթիմոնց համար = 50 սնթ. թինքա պուկարական = 50 պանի ռուսական և այլն) մէկ կողմ դնելու, կը ձգէ այդ խնայողական գանձանակի մէջ, ուր ձգուածը ա՛լ անկարելի է որ դուրս հանուի մինչեւ որ Արմենիայի բաժնորդագրին 20 ֆրանգը (40 հատ 50 սանթիմոնց) մէջը լեցուցելով չամբողջանայ Այդ ժամանակ միայն կրնայ պարպուիլ տակի կողմէն կախարչը դարձնելով և պարպուելէն յետոյ ներքէն կրնայ գոցուիլ 20 ֆրանգի մի նոր խնայողութիւն ալ գոյացունելու համար:

Գանձանակը դուրստար փոքրիկ բան մ'է որ մինչեւ իսկ գրպանի մէջ կրնայ պահուիլ եթէ ուզուի: Վրան չլինուած կայ նաեւ քանակաւոր մը որ գանձանակին մէջ ձգուած դրամները 5 ֆրանգի հասածին պէս, կը սկսի այնուհետեւ ցոյց տալ թէ մէջի գումարը ո՞րչափի հասած է:

« Խնայողական գանձանակ »-ի գինն է 2 ֆրանգ: Այդ գումար մեկ վճարողին կը շնորհուրդ տանք գանձանակին հետ մէկտեղ մի ստացագիր որի վրայ նշանակուած կը լինի գնողի անունն ու հասցէն: Եթէ ՄԻԵՆՈՅՆ ԱՆՁԸ,

առանց ուշանալու ժամանակին բաժնորդ գրութիւնով Արմենիայ լրագրի տարեկանի սկզբէն (օգոստոս ամիս), 18 ֆրանգի հետ մէկտեղ յիշեալ ստացագիրը վերադարձունէ Արմենիայի խմբագրութեան, ամբողջ մէկ շրջանի բաժնորդագրին 20 ֆրանգը վճարած կը համարուի, որով « Խնայողական գանձանակ »-ը ձեր կը մնայ իրեն:

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց քաղել նշանակուած գիրքերին մէջ հաշուուած է նաեւ զրկելու փոստի ծախքը:

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registré) ստանալ ուղղորդել պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քիլո) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

ԷԿԵՆԵԱՆ. Կակճանք (Բանաստեղծական գրութեան մը Հայաստանի վիճակին վրայ). 1890. Տպագր. հեղինակին. Նիւ Եորք. 30 սանթիմ:

Արտուր Հայաստանի կամ Տեղեկագիր Բալուայ, Քարբերդու, Չարսանհադի, Ճապարկուրի և Երզնկայու: Եւսելուած ըստ խնդրանաց ազգասիրաց « Խիզան գաւառ »: Աշխատասիրեաց Պօղոս Ծ. Վ. Նաթանեան. 2 ֆրանգ:

— ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ. (Եւսելուած պատրաստուած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղթականներուն կեանքի, ժամանակի և դրամի խնայողութիւն ընել տալու հարկ եղած գիրքութիւններն ընծա յիշու համար:) Աշխատասիրեաց Պետրոս Ռ. Թորոնտան. Տպագր. Նիւ Եորք, Էլիսա Խալաւ և ընկ. 1897: Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ արդէն հոն գտնուողներին համար շատ կարեւոր գիրք է: Գինն է 1 ֆրանգ և 25 սանթիմ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐ

(Կ. ՊՈԼՏՈՅ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏՐՈՆ ԱՆՈՒՄՈՒՄ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրութեան մէջ ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ապականութեամբ վարքուբարքով որչա՞փ չարիքներ պատճառ դարձած է և վերջ զվերջ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ: Գինն 1 ֆրանգ, (75 սանթիմ):

ՃԲ
ՀՐԱՏԱՐԱՅՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ
Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
ԳՐԱՍ ՈՏԱՆԱՌՈՐՆԵՐԷՆ
Մ. Փորթուգալեանի դրած հայրէս

նախորդական ոտանաւորներէ մի քանիսն ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իւրեւ նմոյշներ զանազան քաղաքներէ մէջ և զանազան տպագրութիւններէ տակ իւրերեքեք գրած ոտանաւորներէն որոնք ժամանակին հրատարակուած չին լինելով կորսուած են այժմ: Այն մի քանի ոտանաւորներ քոնք իբրեւ նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, զիւր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլիս տըպագրութեան ազգային երգարաններէն մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արդիւնուած է, և Արմենիայի լրագրի իրենցին մէջ: Նմոյշներէ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըպագրուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներէն ինչ տպագրութիւններ տակ ներշնչուելով գրուած են: Գին (10 սանթիմ) 15 սանթիմ:

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ՀԱՐԱՐԻԱ ՍԹՈՅԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՊԵՏԻՆԵ ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ
1894

Պուլկարի անկախութեան հետ ընդունել մէկին, Չաքարիա Սթոյանովի, որ իր ընդունակութեան շնորհով յաջողեցաւ մի լեռնաքանակ գիւղացի հովուի պարզ վիճակէն հետդհետէ արհեստագործ, վարժապետ, յեղափոխական գործիչ, խմբագրապետ և վերջապէս ազատ Պուլկարիի Ազգային ժողովի նախագահ դառնալ, խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրութիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուլկարիան թիւրքի լուծէն ազատելու աշխատող պուլկար հայրենասէր յեղափոխականների գործունէութեանը մասին: Սկիզբը գրուած է նաեւ հեղինակին, Բրոֆէէօր Լուի Լըփէի, և թարգմանչին միջեւ եղած թղթակցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգմանութեանն աւելում:

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ իր յառաջաբանի վերջ թէ « Չարմանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ընթերցողները հետաքրքրութիւնը չարժի պետական մարդ դարձած մի գիւղացիի այս վաւերական պատմութեան վրայ »:

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ 1 ֆրանգ և 40 սանթիմ:

Ցարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի:

(Պարսկատառի Հայերին համար 1 ֆրանգ է:)

ՏԵՐԵՆ—ԽՐԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi
9, Quai du Canal, 9